

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 14

Fredag den 12. Juli 1946

5. AARGANG

A. R A S T E N:

Politiske

Stormvarsler over Finland

De politiske Kriser har efterfulgt hinanden i hurtig Rækkefølge i Finland i de seneste Maaneder. Den Stabiliseringsperiode, som det var lykkedes *Paasikivi* at tilvejebringe trods Dønningerne omkring Krigsansvars-Processen, holdt ikke ret længe, efter at han var indtraadt i Værdigheden som Landets Præsident. Efterfølgeren paa Statsminister-Posten, *Mauno Pekkala* tiltraadte med de bedste Forsætter om at videreføre den relativt rolige politiske Udviklingslinje, som Paa-

sikivi havde ført Landet frem til efter en Tid af besværlige Tilpasningsprocesser, men han er aabenbart ikke i Besiddelse af samme faste Haand som den store Forgænger og ejer ikke dennes Autoritet, der var i Stand til at skære igennem alle Partilinjer.

Allerede Sammensætningen af Regeringen fremkaldte en Krise i Begyndelsen af Marts. Formelt var den ikke af

dene til Sten- og Bombeattentatet blev dog ikke fundet. Politimesteren i Helsingfors maatte træde tilbage. En Amtmand gik det paa lignende Maade. Men politisk Højspænding indtraf der først i Sagen, da Statspolitiet skred ind mod Højres Studenterorganisation, som viste sig at være en illegal Fortsættelse af den forbudte IKL-Organisation, en af Krigstidens udprægede Chauvinist-Sammenslut-

større Betydning. *Pekkala* offentliggjorde Ministerlisten, inden de socialdemokratiske Regeringsmedlemmer havde indhentet Partiledelsens Godkendelse af deres Nominering. Dette var i hvert Fald det officielle Paaskud for den skarpe Kritik, der fra socialdemokratisk Side allerede i Starten blev rettet mod den nye Statsminister. Den reelle Baggrund for Utilfredsheden var imidlertid det symptomatiske Faktum, at *Pekkala* — som er Leder for Det socialistiske Enhedsparti, der er dannet af den tidligere socialdemokratiske Opposition — havde skaar det socialdemokratiske Partis Repræsentation i Regeringen ned fra 6 til 5 Medlemmer. Krisen blev dog med Nød og næppe afværget, men den var det første alvorlige Tegn paa, at Regeringskoalitionens Samarbejde ikke vilde blive det mest ideelle.

De antirussiske Studenter-Demonstrationer.

Studenter-Demonstrationerne 1. Maj-Dagen viste sig at faa mere vidtrækkende Konsekvenser, end man havde anet. Flere Hundrede Studenter drog ned forbi den russiske Kontrolkommissions Hovedkvarter i Hotel Torn i under Afsyngelsen af antirussiske Krigssange, hvor Udtryk som Fjernkarelen og Storfinland forekommer tæt og mangfoldigt. En Sten blev kastet mod en af Hotellets Ruder, en hjemmefabrikeret Bombe eksploderede paa Gaden. At Indenrigsminister *Leinos* Statspoliti maatte gribe ind med strengeste Grundighed, siger sig selv. Gerningsmæn-

ninger, der sammen med ca. 400 andre halv- eller helfascistiske Organisationer var blevet opløst efter Vaabenstilstanden.

Afsløringen gav Anledning til, at den folkedemokratiske og kommunistiske Presse begyndte en kraftig Kampagne imod Samlingspartiet, som mentes at være det aandelige Ophav til de ingeniørlunde ufarlige Studenter-Tilbøjeligheder, og i det hele taget mod alle konservative og reaktionære Kredse i Landet, som beskyldtes for at ville sabotere Regeringens

Mauno Pekkala.

Kusti Paasikivi.

Forsoningspolitik over for Sovjetunionen. Pressekampagnen fremkaldte en kraftig Bevægelse i alle venstreradikale Lejre Landet over, og Bevægelsen tilspidsedes i de meget omtalte Demonstrationer, som rejste Kravet om en hurtigere og mere effektiv Udrensning af politisk kompromitterede Personer paa ledende Poster i Samfundslivet, specielt inden for Embedsmandskredse, Statsforvaltningen og Lærerkrafterne ved Universitetet.

Tanner sejrer i sin Fængselscelle.

Demonstrationerne paa den ene Side og, om man saa maa sige, Mod-Bevægelsen paa den anden kastede nyt Lys over den dybe Splittelse, der under den som Regel stilfærdige Overflade skiller det finske Folk efter Krigen, og som naturligvis er en Fortsættelse af de skarpe Modsætninger fra Tiden under den anden finske Krig.

Det er forstaaeligt, at Udrensnings-Kravet i Finland før eller senere maatte faa en demonstrativ Karakter. Ganske vist blev ved Krigsansvars-Processen en Række af de hovedansvarlige for Krigspolitikken elimineret fra deres Poster. Udrensningen har ogsaa medført Afskedigelser af et større Antal Officerer, som havde kompromitteret sig i Forbindelse med den store Vaabenaffære; Politiet, Radioen og enkelte andre Elementer af Samfundslivet er kommet under ny Ledelse. Men paa mangfoldige Poster sidder de gamle moralsk krigsansvarlige endnu uden at have vist Tegn til, at den store Forandring i Nationens Liv har givet dem nogen Belæring. Inden for de gamle politiske Partier er noget tilsvarende Tilfældet. I Deklarationer, Opraab og Taler har de alle givet Udtryk for, at de slutter op om Landets udenrigspolitiske Nyorientering. Men i Handling har saavel Framstegspartiet som Samlingspartiet og Socialdemokratiet demonstreret deres Samhørighed med Krigspolitikens Principper og ledende Mænd. Paa Framstegspartiets Kongres i Foraaret blev Fredsoppositionens Repræsentanter udelukket fra Partiets Ledelse, og Krigspolitikens Mænd indtog deres Pladser. Inden for Samlingspartiet har nogen lignende Regimeforandring ganske vist ikke behøvet at finde Sted, hvilket dog kun skyldes, at nogen Fredsopposition inden for dette Parti aldrig har haft Mulighed for at gøre sig gældende. Paa Socialdemokratiets Partikongres i Midten af Juni blev Oppositionen definitivt udelukket fra Ledelsen, hvis vigtigste Poster blev besat med nogle af Tanners nærmeste Mænd. Det har sin Rigtighed, naar et konservativt københavnsk Blad kunde meddele, at Tanner fra sin Fængselscelle havde vundet sit Livs største politiske Sejr.

Det er denne Dualisme mellem Deklarationer og Handlinger, som har skabt

saa stor Foruroligelse inden for de venstreradikale Kredse i Landet. Statsminister Pekkala ramte det centrale i Situationen, da han i sit Svar fra Rigsdags-trappen til de 20.000 demonstrerende Helsingfors-Arbejdere sagde, at Reaktionen i Finland har fattet nyt Mod efter Forskrækkelsen i September 1944. Regeringen vil ikke tolerere noget Forsøg paa hverken i det skjulte eller aabenlyst at sabotere Landets eneste bæredygtige Politik, tilføjede han.

Men er Regeringen handlekraftig nok til at forhindre denne politiske Sabotage? Koalitionen er svag. Det er ikke alene Udrensnings-Spørgsmaalet, som splitter Regeringen. Paa dette Omraade har den socialdemokratiske Partikongres jo iøvrigt signaliseret en Udvidelse af Kløften, eftersom Resultatet af Bestyrelsesvalgene naturligvis maa opfattes som en Demonstration mod Folkedemokraternes og Kommunisternes Udrensningskrav. Det er ogsaa de divergerende Opfattelser om den økonomiske og sociale Politik, der hindrer Regeringen i at naa til Enighed om et Arbejdsprogram. Og mens Regeringen maa samle hele sin Opmærksomhed om de talrige Divergenser om den dagsaktuelle praktiske Politik, maa den lade diverse principielle Opgaver ligge trods den bedste Vilje fra Statsministeren og den øvrige folkedemokratiske Repræsentation.

Agrarpartiet styrker sin Stilling.

Fra Agrarpartiets Side har man længe været utilfreds med Regerings-Samarbejdet. Misfornøjelsen fik et tydeligt Udtryk i Forbindelse med Landarbejderstrejken i Begyndelsen af Maj, som resulterede i en Lønforhøjelse for Landarbejderne. Agrarpartiets fremsatte Modkrav om en væsentlig Forhøjelse af Priserne for Levnedsmiddelproduktionen. Om disse Krav har der længe været forhandlet. Krisen blev akut, da Agrarpartiets Rigsdagsgruppe formulerede Kravet som et Ultimatum med Tidsfrist til den 15. Juni. I Tilfælde af et utilfredsstillende Svar fra Regeringen vilde Partiet trække sine Regerings-Repræsentanter tilbage og altsaa sprænge den saakaldte rød-grønne Blok, det vil sige den Koalition af Folkedemokraterne, Socialdemokraterne og Agrarpartiet, som Regeringssamarbejdet hviler paa. Og, som det ses, hviler spinkelt paa.

Fra de to Venstrepartiers Side tog man til en Begyndelse kraftigt Afstand fra Agrarpartiets Fordringer, og i hvert Fald Folkedemokraterne var ikke tilbøjelige til at hilse en Regerings-Sprængning med en vis Tilfredshed, forudsat at ogsaa Socialdemokraterne var villige til Dannelsen af en Venstregering. En saadan vilde dels være en logisk Konsekvens af Landets udenrigspolitiske Stilling og dels sætte Statsledelsen i Stand til i hvert Fald at samles om og deklare et konsekvent

socialt og økonomisk Program, hvilket saadant den nuværende Koalitionsform udelukker. I denne Situation fik den socialdemokratiske Partikongres derfor en storpolitisk Karakter. Af den afgang Partiets Stilling til Spørgsmaalet om Samarbejdet med Kommunisterne og Det socialistiske Enhedsparti. Kongressens Svar indeholdt et Afslag paa Tanken om et parlamentarisk Samarbejde mellem de tre Arbejderpartier. Der var altsaa ingen Basis for at tage den Regerings-Sprængning, som Agrarpartiet truede med. Og den Svækkelse, som den socialdemokratiske Partikongres indirekte tilføjede Regeringen, indeholdt en Styrkelse af Agrarpartiets taktiske Stilling.

Regeringskoalitionen vakler.

Resultatet blev ganske vist et Kompromis om den forlangte Forhøjelse af Levnedsmiddelpriserne, men i Realiteten en Sejr for Agrarpartiet. Landbrugets Overskudsproduktion, det vil sige den Del af Produktionen, Landmændene selv kan disponere over, efter at Pligtleverancerne er opfyldt, maa nu sælges til frie Priser. Det hedder, at man har indført en Hvid-Børs. Men det betyder naturligvis, at man i Virkeligheden har legaliseret Sort-Børsen. Paa denne Baggrund er det tvivlsomt, om den økonomiske Borgfred, som Regeringen efter et af Pris- og Lønraadet udarbejdet Forslag har dekretet fra og med 1. Juli, vil faa nogen lang Levetid. Den fastsætter Løn- og Prisstop fra nævnte Dato, men samtidig er der altsaa skabt Basis for en Forværring af Inflationen. I Forvejen er praktisk talt alle i Finland mere eller mindre nødt til at forsyne sig paa den sorte Børs. Nu er der ligefrem officielt givet Anvisning paa denne Udvej til Supplering af de knapt tilmaalte Levnedsmiddel-Rationer.

Men selv om Agrarpartiet saaledes har sejret, er Utilfredsheden inden for Partiets mest konservative Fløj stadig stor. Man synes i Partistyrelsen, at Rigsdagsgruppen har været for eftergivende over for Socialdemokraterne og Folkedemokraterne. Partikongressen i Slutningen af Juni ventes at ville resultere i en Størvask mellem de radikale og de moderate Elementer, og det er ikke usandsynligt, at Truslen om en Tilbagetrækning af Agrarpartiets Repræsentanter fra Regeringen endnu en Gang kan blive aktuel.

Samtidig sidder de fem socialdemokratiske Ministre paa et højst usikkert Mandat. De tre tilhører Oppositionen, der altsaa blev kvalt paa Partikongressen, og de to indtager en samarbejdsvenlig Indstilling over for Folkedemokraterne. De repræsenterer altsaa ikke Partimajoriteten, et Forhold der ogsaa før eller senere ventes at faa parlamentariske Konsekvenser.

Regeringskoalitionen vakler. Den nærmeste Fremtid i Finland bliver efter alt at dømme politisk urolig. A. Rasten.

I nedenstaaende Artikel gør Professor L.L. Hammerich Rede for de Betragtninger, der gjorde sig gældende blandt Politikere og andre – umiddelbart efter Besættelsen. Han dvæler ved 8. Juli-Erklæringen, der »ætsede sig ind i vore Hjerter«. I en følgende Artikel, der offentliggøres i næste Nummer af Frit Danmark, beskæftiger Professoren sig med Forholdene omkring Oprettelsen af dansk-tysk Forening, som han fulgte paa meget nært Hold.

Professor
L.L. Hammerich

Scavenius'

POLITIK I SOMMEREN 1940

LÆGMANDS-BETRAGTNINGER OG -ERINDRINGER

AF Referatet af Knutzen-Sagen synes at fremgaa, at Generaldirektøren for at forsvare sig mod Anklagen for unational Optræden ved Grundlæggelsen og Ledelsen af den dansk-tyske Forening bl. a. opstillede den Bastion, at denne Forening — der som normale Medlemmer kun optog Danskere — ikke saa meget var til indvortes som til udvortes Brug, at dens Hovedformaal ikke skulde være at gøre Danskerne mere skikkede til Samarbejde med Tyskerne, men at Foreningen egentlig havde til Formaal at faa Tyskerne til at tro, at den stræbte efter Samarbejde. Den skulde altsaa være et Led i en tilsyneladende Eftergivenhedspolitik, der i Virkeligheden var en Modstandspolitik, saaledes som man med Velvilje — og en Del Sandhed maaske — kan karakterisere Scavenius-Politiken i den sidste Tid før 29. August 1944.

Kan denne Bastion nu holde? Var den dansk-tyske Forening et stort og snedigt patriotisk Bluff-Nummer? Herom kunde jeg, der paa første Haand kender noget til den dansk-tyske Forenings Stiftelse, nok have Lyst at sige et Par Ord.

Først maa der dog mindes om nogle Ting, som vi alle kender, men som i Erindringerne nok kan fortone sig lidt flimrende.

Umiddelbart efter den 9. April sagde en af mine gode Venner: »Dette kommer til at vare længe; nu maa vi alle blive Sønderjyder.« Midt i den almindelige Lammelse, der i de første Maaneder ef-

ter 9. April havde lagt sig over os alle, var dette Ord til stadig Trøst for mig. Men hvad vil det egentlig sige?

DET er efterhaanden blevet saalan, at de fleste Mennesker i dette Land hævder hele Tiden at have vidst, at Tyskland vilde tabe Krigen. Og de gør det (mere eller mindre ubevidst), fordi der synes at kunne falde et odiøst Skær af Samarbejdsmand paa den, der vilde indrømme, at han en Tid har troet paa Tysklands Sejr. Nu er det dog sandsynligvis saaledes, at der faktisk har været meget store Svingninger i, hvad det danske Folk troede om Udsigterne for Krigens Udfald. Trods Polens knusende Nederlag mente vistnok de fleste under »den løjerlige Krig« i Vinteren 1939—40, at Tyskland vilde tabe, naar England-Frankrig først rigtig slog til. Selv efter den 9. April troede jo saare mange af os, at Tyskernes Togt til Norge var et saa desperat Foretagende, at det vilde føre til et katastrofalt Nederlag dør. Lige saa givet er det, at den overvældende Sejr over Holland-Belgien, den engelske Hær og hele Frankrig i Maj—Juni 1940 fik den Overbevisning til at brede sig, at Tyskland havde sejret eller vilde sejre i Løbet af kort Tid. Naturligvis ændredes dette efterhaanden. Men jeg tror, at en stor Del af det danske Folk, selvom de nu nødig vil indrømme det for sig selv eller andre, først i Slutningen af 1942 var fuldt og fast sikre paa tysk Nederlag.

Jeg mener heller ikke, at der herudfra kan rettes Bebrejdelser mod nogen. Vi var alle, fra Ministre ned til Professorer og Skopudsere, politiske Kandestøbere. Vi havde længe ikke Materiale til fornuftig Bedømmelse af Situationen, og blev kun alt for tilbøjelige til stemningsbevæget ræsonneren. For mit eget vedkommende tilstaar jeg, at jeg indtil Sommeren, ja, indtil Efteraaret 1940 regnede med en tysk Sejr over England som en frygteligt nærliggende Mulighed. Og det vilde paa det Tidspunkt vistnok have betydet den endelige Sejr for en lang Periode. Ingen skal faa mig til at tro, at U.S.A. alene vilde have begyndt Krig med Tyskland, eller at Sovjetunionen alene havde gjort det; eller at U.S.A. og Sovjetunionen havde fundet hinanden. Nej, Tyskland, Italien, Sovjetunionen og Japan havde delt de 4 Verdensdele imellem sig under delvis fornøden Aftale med et surmulende, men i 1940 sikkert ikke krigersk U.S.A. fra den femte Verdensdel. Men denne knugende Frygt gjorde mig ingenlunde til Tilhænger af en protysk Politik.

FOR de Politikere, der faktisk hele Tiden — lad være uden Fornuftbegrundelse — troede paa Tysklands kommende Nederlag, maatte det i 1940 være klart, at Danmarks Politik skulde føres saaledes, at den ved Krigens Slutning kunde akcepteres af Tysklands Modstander, England. Der kunde blot være Spørgs-

maal om, i hvor høj Grad man maatte indrette sig efter de øjeblikkelige Magtforhold, hvor langt eller kort man skulde gaa i passiv Modstand, hvornaar og hvorledes man skulde gaa over til mere aktiv Modstand. Og det er jo da ogsaa mere end tilstrækkelig bekendt, at det var Uenigheden herom, der delte det danske Folk i Besættelsestiden, saaledes at Uenigheden kan aftegnes som en Kurve, der stiger meget langsomt fra den 9. April 1940 til den 29. August 1943 for derefter hurtigt at falde, efterhaan-

Historie i Aarhundreder; med det rod-faste Demokrati og den Sjælens Humani-tet, der faar os til at afsky enhver Form for Diktatur og da særlig den Hitlerske; med det danske Folks Nationalfølelse; med almindelig menneskelig Ære. Men — som en nordsjællandsk Bonde sagde, lige efter 9. April — »Ære, det er da ikke noget, man taler til voksne Mennesker om.« Nationalfølelsen, hvad kan jeg købe for den? »Nu faar vi da Kul,« sagde en Københavner i S-Toget et Par Dage efter den 9. April. Er den nationale

Udtalelse fremsat af Udenrigsministeren (Scavenius) og tiltraadt af den samlede Regering (Den 8. Juli 1940).

den som flere og flere indser det rette i Frihedsraadets Modstandspolitik.

Men hvorledes skulde de Politikere og andre, der — med hvilke Følelser som helst — troede paa eller regnede med en tysk Sejr, handle? — Den simple Rettesnor var: »Nu maa vi alle blive Sønderjyder«.

Efterhaanden som Aarene og Aartierne gik efter 1864, syntes det mere og mere udsigtsløst for de danske Sønderjyder nogensinde at kunne vende tilbage til Danmark. Tysklands Magt steg og steg; kloge, kyniske Herrer i Danmark erklærede, at Haabet om en Genforening var Daarskab; og udenfor Danmark var der næppe Skyggen af en Politiker, der vilde røre en Haand for Sønderjydernes Ret. Men gav Sønderjyderne op? Sluttede de sig i Forventning om Fordele begejstret og beundrende til det store tyske Fædreland? Nej! de taalte Forfølgelse og Foragt for at vedblive at være Danske, stoute og stædige.

Og det var altsaa det, som det betød, »at ville være Sønderjyde« — som i øvrigt efter min Erindring adskillige sagde i de frygtelige første Maaneder efter den 9. April. Det var Viljen til *selv med en tysk Sejr* ikke at bøje sig frivilligt for Overmagten, ikke at søge Fordele i at gnutte sig op ad Europas Sejrherre. Vi kunde ikke undgaa at forhandle med Magthaverne og at handle med dem, men deres Glæder kunde aldrig blive vore, deres Sejre aldrig vore. Sønderjydernes stille sejge Kamp paa Rettens Grund maatte være det givne Forbillede for de danske Politikere, der efter 9. April mente at maatte frygte en tysk Sejr.

NATURLIGVIS var en anden Indstilling tænkelig. Man kunde, naar man regnede med en tysk Sejr, mene, at der kunde opnaas de største Fordele for Danmark ved simpelthen at slutte sig, mere eller mindre aabenlyst, til Tyskland. Det vilde ganske vist være i Modstrid med Landets

Følelse andet end Folkestemninger, som man kan beherske gennem Pressen? Og Historien — den er jo i hvert Fald forbigangen. Var det, hvis man til tage Hensyn til Stemninger, ikke langt det mest opløftende at være med i det straalende Triumftog, som det Tredie Rige beredte sin nye Verdensanskuelse?

Vi ved, at der var kyniske, gridske, forfængelige og vildledte Mennesker, der fulgte den ene eller den anden af disse Tankegange. Og vi er nu, da Tyskland har lidt Nederlag, alle ganske klare over, at det er Landsforrædere, som vi straffer. Der er en himmelvid Forskel paa saadanne virkelige Landsforrædere og saa de Politikere, der ud fra Tro paa Tysklands Nederlag var med at gøre en vis passiv Modstand, men kom til at handle mod dansk Interesse ved for sent at erkende Nødvendigheden af Overgang til mere aktive Metoder. Det er let at se. Men vi skal holde os klart for Øje, at den, der efter 9. April 1940 bevidst arbejdede for en Styrkelse og Uvidelse af en nærmere Tilknytning til det nazistiske Tyskland, d. v. s. en fuldstændigere Underkastelse — han var en Landsforræder, selvom eller netop naar han handlede ud fra Troen paa Tysklands Sejr.

LAD os nu paa Baggrund af disse Betragtninger se paa nogle af Hændelserne i Sommeren 1940!

I Begyndelsen af Juli 1940 skete der en vis Omdannelse af Samlingsregeringen; det vigtigste var, at 9. April-Udenrigsministeren P. Munch afløstes af Erik Scavenius. Et straalende come-back efter at være jaget af Gaarde i 1920! Det ret urimelige Had, som mange Danskere havde næret til ham, var ganske vist bleget efterhaanden, men væsentligt for at afløses af en Ligegyldighed, der antagelig for Scavenius har været langt mere irriterende. Ved sin Tiltræden som Udenrigsminister udstedte han den 8. Juli den bekendte Erklæring om sin Politik. At han fik de øvrige Ministres Bil-

VED min Overtagelse af Udenrigsministeriet vil det findes naturligt, at jeg fremsætter nogle Bemærkninger om Danmarks Udenrigspolitik. Jeg vil herved drage en Parallel mellem Forholdene under Verdenskrigen og nu.

Det har været den lille Stats Opgave at føre en Politik, der holdt Landet udenfor de store Staters Kamp. Opgaven maatte nærmere forstaas saaledes, at Danmark under ingen Omstændigheder maatte komme i Strid med sin store Nabo mod Syd. Denne Politik har fundet Tysklands Forstaaelse og Støtte saavel under Verdenskrigen som under den nuværende Krig — med den Forskel, der følger af de forandrede Muligheder for Krigsførelsen.

Med denne Forskel taget i Betragtning kan man sammenstille Begivenhederne i August 1914 og i April i Aar. I begge Tilfælde var det den tyske Politiks Maal at holde Danmark udenfor Krigsbegivenhederne, idet Landet ved sin Beliggenhed dækker Østersø-Fronten i Forhold til England. Som Følge af de ændrede Vilkaar for Krigsførelsen maatte Opgaven denne Gang væsentlig tilfalde de tyske Land- og Luftstridskræfter, medens den under Verdenskrigen alene løstes af den tyske Flaade. Det maa bemærkes, at denne Omstændighed — de tyske Stridskræfters Tilstedeværelse i Landet selv, hvor friktionsløst den end lykkeligvis udløber — ganske naturligt har gjort Forstaaelsen sværere for det danske Folk. Under Verdenskrigen udelukkede den tyske Flaades Eksistens, at England kunde forsøge at forcere Adgangen til Østersøen og at skaffe Tyskland en 3. Kampfront. Herved bevaredes Danmarks Neutralitet, og dette vil altid blive erindret med Taknemlighed i Danmark.

Under den afsluttede Folkeforbunds-Periode fastholdtes den danske Politiks Linie. Danmark nægtede at deltage i Forbundets mod Tyskland rettede Politik.

Ved de store tyske Sejre, der har slaaet Verden med Forbavselse og Beundring, er en ny Tid oprundet i Europa, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være Danmarks Opgave herunder at finde sin Plads i et nødvendigt og gensidigt aktivt Samarbejde med Stortyskland. Det danske Folk stoler paa, at det i den nye europæiske Ordning vil kunne bevare sin Selvstændighed, og det haaber at finde Forstaaelse for sin Egenart og for sin traditionelle fredelige, politiske og sociale Udvikling.

(Citat fra Berlingske Morgen 9. Juli 1940).

ligelse af dette Skridt, vidner om disses overdrevne Velvilje og utilstrækkelige Eftertanke, men kan aldrig fritage Scavenius for Ansvaret for denne hans Erklæring, der ætsede sig ind i vore Hjerter.

Det var ikke for meget, om denne Erklæring i sin fulde Ordlyd blev indhugget — med gule Bogstaver paa sort Grund — i Rigsdagens Vandrehal til langvarig Forsmædelse for sin Ophavsmand, til pinlig Paamindelse for korttænkende Politikere.

At denne Erklæring, hvorved man kilkede Løven under Mulen (eller, om man vil, slikkede den), var uværdig og usand, kunde ingen hverken dansk eller tysk Læser med sin Forstand og Hukommelse i Behold være i Tvivl om. »Under Verdenskrigen udelukkede den tyske Flaades Eksistens, at England kunde forsøge at forcere Adgangen til Østersøen og skaffe Tyskland en 3. Kampfront. Herved bevaredes Danmarks Neutralitet, og dette vil altid blive erindret med Taknemlighed i Danmark.« Dette er for det første militærhistorisk noget problematisk noget, thi den engelske Admiralstab tvivlede i og for sig aldeles ikke om at kunne forcere Adgangen til Østersøen, men stillet overfor Valget mellem en Aktion mod Bælterne og en mod Dardanellerne foretrak den afgørende Raadsforsamling — med knapt Flertal — den sidste, fordi den lovede større Fordele. Og selvom Gallipoli-Felttoget mislykkedes, viste det sig jo dog rigtigt, at det var paa Balkan Tysklands Front i den første Verdenskrig lettest kunde bringes til Sammenbrud. Men vigtigere er den bevidste Usandhed eller latterligt oversnedige Jesuitisme i Slutningen af den citerede Sætning, thi det er da for Pokker ikke Tyskland, som det overvældende Flertal af det danske Folk har været og er taknemligt mod for Forløbet og Udfaldet af den første Verdenskrig! Det var Ønsketænkning fra Scavenius' Side til Retfærdiggørelse af den protyiske Del af hans Politik 1914-18, som det danske Folks Flertal og Hændelsernes Udvikling havde fordømt, og som han nu, da han paany var blevet Udenrigsminister, vilde genoptage.

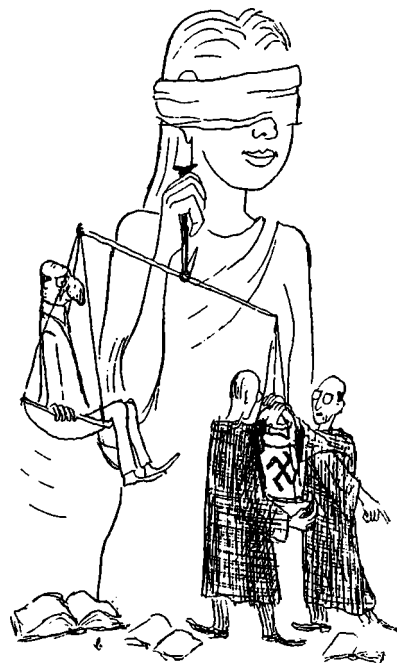
LANGT værre er dog den berygtede Passus i Slutningen: »Ved de store tyske Sejre, der har slaaet Verden med Forbavselse og Beundring, er en ny Tid optrundet i Europa, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være Danmarks Opgave herunder at finde sin Plads i et nødvendigt og gensidigt aktivt Samarbejde med Stortyskland.« At den Spaadom, disse Sætninger indeholder, viste sig falsk, skal der ikke harcelleres over. Men Udtalelsen er saa indlysende uværdig, at den øjeblikkelig i den anstændige, allerstørste Del af det

danske Folk føltes som et Piskeslag i Ansigtet. Selvom den var blevet krævet fra tysk Side, burde Kravet naturligvis være afvist. Men den var ikke krævet af Tyskerne. Det var Scavenius' eget Paahit — i logisk Fortsættelse af hans egen Tysklands-Politik under den første Verdenskrig, som han nu tænkte sig at skulle gennemføre efter den — tilsyneladende — snart afsluttede anden Verdenskrig. Disse Udtalelser er uforsvarlige, de bør medføre Straf for deres Ophavsmand — men ikke for nogen andre. Hvis der nogensinde er et Tilfælde, hvor en Minister kan straffes for en Embedsgering, der ikke er sket til egen personlig Fordel (thi herom drejer det sig ikke), saa maa det foreligge her.

ER Forudsætningen for disse Udtalelser Troen paa et tysk Nederlag, saa ligger det landsskadelige i dem klart for Dagen; de var jo egnede til at skabe Danmark de største Vanskeligheder hos Tysklands Modstandere. Men hvis Forudsætningen er Troen paa en tysk Sejr — og det er den umiddelbare Forstaelse, der har al Sandsynligheden for sig — saa vilde Udtalelsen være endnu langt forkasteligere. Hvis det var gaaet, saaledes som Scavenius aabenbart troede dengang, at den endelige nazistiske Sejr var umiddelbart forestaaende, hvis vi virkelig dengang stod overfor et nazistisk Tideherv i Europas Historie, hvis 1940 var Indledningen til et langvarigt nazistisk Overherredømme, saa vilde en saadan Udtalelse for det første være mod Danmarks Ære (det betød jo ganske vist næppe noget for det voksne Menneske Scavenius); mod vort organiske Demokrati og Frisind, som Scavenius næppe heller vilde ofre eoget for; men navnlig vilde dog den enkleste Realitetsbetragtning sige en, at det da ikke var det lille magtesløse Danmarks Sag at tage Initiativet til en fremtidig Ordning af Forholdet Tyskland-Danmark. Det vilde være vanvittigt uforsigtigt og uklogt ikke at lade Tyskland have Udspillet; vi vilde baade nationalt, ideologisk, og materielt risikere alt ved at begynde et saa ulige Spil. Det eneste forstandige vilde være at afvente Begivenhedernes Gang, at se, om den paatænkte Nyordning ikke skulde give os Fællesinteresser med andre, saa vi vilde faa naturlige Forbunds-fæller eller saa der blev mere generelle Hensyn at tage, hvorved Tyskland altsaa i Forholdet til os ikke — som naar vi begynde Spillet alene — blot havde at tage Hensyn til sig selv.

Men Formaalet med Scavenius' Erklæring var — uden at tage Hensyn til den dødelige nationale og ideologiske Fare, han derved for Aartier kunde bringe over vort Folk — at prøve paa ved at smigre uværdigt for Nazisterne lige før deres endelige Sejr at skaffe Danmark

Ugens SPITFIRE

Ud og ind

For Tiden véd man aldrig rigtig, om Schimmelmann fra Lindenbor', den noksom kendte tyske Greve, er uden- eller indentor.

Om Tirsd'ens si'er en Byretsdommer, at nu skal han paa fri Fod — men om Freda'en tastskaar Østre Landsret, at han skal puttes ind igen.

Det samme gent'es flere Gange, Retfærdigheden er jo blind. Ud! kommanderer Dommer Hermann, og Østre Landsret svarer: Ind!

Nu maa man se at blive enig om at placere Schimmelmann. Man kan forstaa, han efterhaanden er blevet en Grev Svimmelmand.

Spitfire.

øjeblikkelige materielle Fordele, d. v. s. paa eventuel Bekostning af andre smaa Lande. Det var et Hasardspil med Danmarks Skæbne, der vanskeligt kan betegnes med andet Ord end: forbryderisk, og som, i Lighed med Forbrydelser i Almindelighed, tillige paa længere Sigt var taabeligt.

L. L. Hammerich.

(Fortsættes t næste Nr.)

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

Ansvarshavende Redaktør: <i>Kate Fleron</i>	
Forretningsfører: Landsretssagfører <i>Niels Andersen</i>	Postadresse: <i>Nørrevoldgade 11 København K.</i>
Sekretær: Ingeniør <i>Jørgen Poulsen</i>	Telefon: <i>Central 15745 Postgiro 4084</i>

Tryk: Det Hoffensbergske Etablissement, København

DET KAN IKKE NYTTE HR. DAHLGAARD!

Om de gamle radikale Politikere kan i det store og hele siges det samme, som blev sagt om de franske Aristokrater ved deres Tilbagekomst til Fædrelandet efter Revolutionen: de havde intet lært og intet glemt.

Under 2. Behandlingen i Folketinget af Tillægsbevillingsloven rejste Bertel Dahlgaard Spørgsmaalet, om ikke den indkaldte Militærstyrke kunde reduceres?

Ja, naturligvis rejste han det Spørgsmaal, ellers vilde han jo ikke have været den, han er: en gammel Radikaler (der findes nemlig ogsaa yngre og friskere Radikale, der virkelig er blevet affanatiserede paa *Anti-Forsvarsomraadet*) forstokket og forbenet i Troen paa Førkrigstidens falske Teorier, som Udviklingen har tromlet flade. Men i det Dahlgaardske Hjerter blusser og blomstrer de ufortrødent og denne Vaabeløshedens og Forhaandsopgivelsens Ridder tramper stadig trodsigt rundt paa sit gamle Staated: *rive ned, rive ned* — hver eneste Gang, der kan skimtes en Chance til at forringe Militærets Muligheder.

Men hin Dag i Tinget gik Bertel Dahlgaard endnu videre — nu følte han sig ogsaa kaldet til at ramle ud efter Tysklands-Divisionen.

Paa Finansministerens Understregning af, at vi jo havde givet bindende Tilsagn om at sende den afsted, svarede Dahlgaard (Ref. i Følge Berlingske Tidende 5. Juli):

»Det var givet under andre Forudsætninger. Der var ingen, der den Gang tænkte sig, at vi saa længe skulde føde paa og bevogte 200.000 Flygtninge.«

Nej, det var der maaske ikke, men derfor er Løftet ligefuldt givet — og kan Hr. Dahlgaard, der ynder at regne med, hvad der kan betale sig, og hvad der kan nytte, ikke fatte, at det i hvert Fald ikke kan nytte, at vi samtidig med, at vi stiller vore berettigede Krav til vore Allierede om Sydslesvig, Landbrugspriser og Flygtninge — at vi samtidig hermed nægter at foretage det eneste positive, der er blevet forlangt af os.

Det kan nemlig ikke nytte, Hr. Dahlgaard.

Een tapper Kvinde og de andre

En dansk Kvinde blev forleden belønnet med Tapperhedsmedaille for sin Indsats i Europas Frihedskamp — det var Sunneva Sandø, der i den britiske Legation fik overrakt »The King's Medal for Courage in the Cause of Freedom«. Frk. Sandø fik den for den Hjælp, hun havde ydet britiske Officerer under illegalt Arbejde i Paris.

Hun blev fanget af Gestapo, kom under Tortur og opførte sig heltemodigt. Men hun gjorde mere end det: i Følge Udsagn fra hendes danske Kammerater i Konzentrationslejren Ravensbrück fortsatte hun ogsaa dér med at være en Helt; det vil sige, at hun trods den Nød og de ufattelige Lidelser, man maatte gennemgaa, ikke blot bevarede sin menneskelige Værdighed, men ogsaa hjalp og støttede sine Kammerater med utrættelig Opfindsomhed og med al den Energi, hun til Trods for Sygdom og Sult tvang ud af sig selv.

Sunneva Sandø har skildret sine Oplevelser i en lille Bog — og dog er det sandt«, som udkom for et Aarstid siden, og midt i en rivende Strøm af Modstandsbøger forblev altfor upaaagtet. Det er en god Bog, nøgtern og rystende — en værdig kvindelig Pendant til Paul Thygesens Bog »Læge i tyske Konzentrationslejre«. Har man læst disse to Skildringer fra Nazisternes Helvedeslejre, saa ved man *Besked*, saa man aldrig glemmer igen.

Det er saa sjældent, at en Kvindes Indsats i Modstandsbevægelsen drages frem, og for alle, der har haft blot det

svageste Kendskab til Sunneva Sandø, har det været en stor Glæde at se hende saa smukt hædret.

Men hvor kunde man ønske, at ogsaa andre Kvinder, de, der har gjort en Indsats i den danske Modstandsbevægelse, engang imellem fik at mærke, at de ikke var glemt.

Adskillige har f. Eks. ligesom Sunneva Sandø sat deres Liv paa Spil for at yde Hjælp til britiske Faldskærmsjægere o. a. — de er nu gledet tilbage til den Ubemærkethed, hvorfra de kom — deres Indsats er aldrig blevet nævnt. Det synes, somom andre Lande i langt højere Grad end Danmark har haft Held til at gøre Kvindernes Indsats til en vigtig Del af Modstandskampen. Her i Landet spiller de en Skyggerolle, naar Frihedskampens Folk er paa Tale.

Maaske — eller sikkert — ønsker de danske Kvinder, der har gjort en Indsats i Modstandskampen, ikke under nogen Form Hæder eller Tak, *men vi er andre, der ønsker det paa deres Vegne*.

Og bliver det til Alvor, hvad et Udvalg indenfor Frihedsbevægelsens Samraad for Tiden overvejer: at uddele Frihedsmedaljen til Modstandskampens Folk, *saa glem ikke Kvinderne*, fordi de nu er tavse og tilbagetrukne. For faa Aar siden var det dem, der stod i Døren og modtog Gestapo.

Det var godt, Sunneva Sandø fik Tapperhedsmedaille, men hun bør ikke være den eneste.

R — g.

Har De husket

at forny Deres
Abonnement?

Hvis ikke -

gør det NU!

Gaa med det

samme til

Postkontoret -

opsæt det ikke.

OFFER

Fortælling af Martin A. Hansen

OFFER

(FORTSAT)

Det er Bøssen, han har taget ned. Over Alkoven hænger Krudthornet, og han begynder at støde Ladning i Muskedonneren.

»Jesus Krist beskærme os,« hvisker Konen.

Men Torperen tager Halmstolen med hen til Døren og sætter sig der med Bøssen over Knæene. —

Jo, de er der. Man hører tydeligt Vognknirken og Hestetramp udenfor. Folk nærmer sig derude. De er for Døren, og nu banker de.

»Nils Torper,« lyder Fogedens myndige Røst, »er du hjemme? Kom herud!« Torperen svarer ikke.

»Se nu at komme herud!« siger Fogden. »Gaa fra min Dør. Jeg skyder,« svarer Torperen.

Indbyrdes, lavmælt Snak derude, saa lyder Degnens Stemme:

»Kære Nils Torper, vi er her ikke i nogen ond Mening. Vi maa bare snakke lidt med dig. Vær nu fornuftig, Nils. Du har ikke ofret de sidste Par Aar. Vor Hyrde har heller ikke set dig ved Herrens Naadesbord længe. Men jeg kan sige fra ham, at det ikke er for sent at angre. Luk nu op med det gode, lille Nils. Ellers maa vi have at vide, hvorfor der forsvinder saa mange af vore Lam. Nej, ellers kan vi ikke taale mere Forargelse og Forhærdelse fra dig!«

»Gaa derud, Nils,« hvisker Konen, »hvad skal det ellers blive til?«

»Væk fra min Dør, Rævepels!« siger Torperen og støder Bøsepeben mod Døren. Udenfor rykker de hurtigt bort fra den.

»I Herrens Navn, vi vil ikke tigge og bede ham!« raaber Fogeden.

En Mand træder op paa Dørstenen udenfor og taler gennem Plankerne: »Det er Paal. Jeg er ikke glad for det her, Nils Torper. Men jeg staar inde for, der ikke sker dig og dit noget, hvis du kommer.«

Torperen er gaaet ud til Mændene. Utydeligt kan man høre dæmpede Stemmer ude fra Hestene. Det lyder fredeligt, og inde i Stuen bliver man saa matte efter Spændingen før. De stirrer op i Taget. Taggluggen er blaaladen som en Bølge paa Havet, men Stuen er mørk. Smaabørnene puster i Søvn. Jakob græd af Forskrækkelse før, men Graad gør ham søvni, og han sover fast. Marie er ogsaa døs. Hun giver Vuggen et lille Fur. Dejligt at sove. Putte sig under Skindet, krumme sig sammen. Kunde hun bare drømme lidt om Mad igen, Rundbrød, store Stege, sydende Fedt, eller allerhelst om fine Ting, smaa Pølser, Hønsvinger, Honning.

»Hvad kan det dog være?« mumler Konen. Marie hører hende ikke, hun dører, letter sig saa med et Sæt og folder Hænderne, men slappes atter og slumrer hen midt i Bønnen. —

»Du har selv Børn, Nils Torper,« siger Stemmen, »du har selv Liv, du vil redde. Vi har alle Børn, vi har andre Liv end vort eget at værne. Eller vil du gerne se dine Børn blive gravet ned?«

Torperen glør Manden i Øjnene, men svarer ikke.

»Det skal frelse os andre, vore Børn, vore Kvinder, vor Slægt,« bliver Stemmen ved, »det er en Bod, der kræves, det er Offer, det er Gudsdom.«

»Det er Gudsdom,« gentager Degnens Røst i Kredsen af mørke Skikkelser.

»Nils Torper,« bliver Stemmen ved, »du er en uvidende og ulærd Mand, saa du forstaar lidet. Herrens Veje er usporlige. Nu faldt hans Lod her. Du kan ikke stille dig i Vejen for os, for saa skal du vide, at vi intet glemmer af det gamle. Saa skal du vide, du har sluppet Død og Ulykke løs over dit Sogn, og det kommer dig dyrt at staa. Men det gamle skal være begravet, hvis du hjælper os. Gudsmagten kræver, at alt bliver godvilligt. Bøj dig nu for Gudsdommen.«

»Amen,« mumler Degnen. —

Morgenen var kommet. Marie vaagne og saa sig forfærdet om. Solen var forlængst oppe, men hun og Jakob laa endnu. Hun hørte Smaabørnene rives udenfor, og hun kom til at græde over sin Forsømmelighed. Hun ruskede i Jakob, der slog de brune Øjne op i det graa, dumme Ansigt.

»Aa Jakob, vi har sovet over os! Det er forfærdeligt!«

»Jeg laa og drømte ...«

»Det er da lige meget ... skynd dig!«

»Jeg drømte om et dejligt Stykke Brød, Marie. Jeg tabte det paa Jorden, lige da jeg skulde bide i det ...«

»Skynd dig nu, dit Sludrehoved!«

Døren gik knagende op, og Torperkonen kom ind med et Fad, hvori der var lidt blaalig, tynd Mælk.

»Aa, har du malket alene,« udbrød Marie, »om Forladelse!«

Husmoderen gik lige forbi uden at se paa dem. Hun satte Fadet op over Ovnen, rømmede sig og sagde: »Bliv I bare liggende lidt.«

»Jamen, Madmoder ...«

»I Dag skal I ikke bestille noget.«

Kvinden gik ud, og Jakob lagde sig.

»Tror du, det er Fødselsdag?«

»Der er da ingen, der har Fødselsdag nu, Jakob, tænk dig om!«

Døren knirkede, det var Torperen. Han satte sig i Halmstolen, hvad han ellers aldrig gjorde om Dagen. Han sad og pillede tyk Hud af sine Haandflader. Man kunde se hvert Skæghaar paa Torperen. Det saa ud, som han havde vasket Huden helt hvid under Skægget.

Da Konen atter kom, sagde han: »Du har ikke et eller andet godt?«

Hun nikkede, rømmede sig og sagde: »Lidt Honning.«

Konen hentede en lille Skaal, hvor der var knap og nap en Skefuld Honning. Hun tog Jakobs og Maries Træskeer og delte det imellem dem. Hun rakte Marie den ene.

»Jamen, Madmoder ... maa jeg?«

Konen saa hende stift i Øjnene, svarede ikke, nikkede ikke.

»Slik det!« sagde Torperen.

»Maa Jakob ogsaa?«

»Vaagn ham!« sagde Torperen. Og Jakob, Syssoveren, blev vækket saa brat, at han maatte fælde Taarer; men det fortog sig.

»I kan slikke Skaalen,« sagde Manden.

»Det kan Jakob,« sagde Marie.

Solstraalerne stod paa Skraa ind ad Taggluggen, saa man kunde se hver Bevægelse i det urolige, sodede Spindelvæv under Spærene. Det tegnede til en skøn Dag. —

Denne Morgen hjalp Torperkonen dem med at blive vasket. Hun saa dem efter i Ørerne, ogsaa den store Marie, kæmmede dem.

»Hvor kan det være, Madmoder?«

»I skal en Tur bort i Dag.«

»Jamen, hvor kan det da ...«

»Se her, Marie. Du maa laane mit Korsklæde i Dag. Du bliver saa fin ... Jo, der er Fest ovre paa Fogedens Mark. I skal med.—

Hun kyssede dem, det faldt hende ellers ikke ind, og hun stod uden for Husset og saa efter dem. Smaabørnene græd, for de vilde med Marie. Men Torperen var der ikke, han var gaaet i Skoven.

»De græder,« sagde Marie, »saa er der ikke noget ved at gaa.«

»Aa, de er for smaa,« sagde Jakob.

»Tænk du paa, at du er stor, saa du kan opføre dig pænt.«

Da Torperhuset var ude af Syne, blev Marie i bedre Humør. Men hun maatte skynde paa Jakob, der ikke kunde lade være at gaa og stikke noget i Munden.

»Jeg er saa sulten.«

»Du kan vel vente, Dreng! Vi faar jo Mad, det sagde hun jo.«

»Tror du, vi faar rigtigt Brød?«

»Brød, Honning, Pølse, alt muligt, det sagde hun jo.«

De unge Blade skinnede i Solen. Græsset duftede. Da de kom over et Sted, hvor der var Lyng og Enebærbuske, hørte de Kirkeklokken, og de stod stille. Som de nu vilde gaa videre, saa de en Kvinde komme gaende imod dem, mørk og fattig.

»Mor, Mor!« skreg Marie og løb hende i Møde. Kvinden tog om hende, kyssede hende. Men Jakob blev betuttet staaende.

»Mor, se dog Jakob! Er han ikke blevet stor?«

»Kom dog, Jakob! Det er bare vor Mor!«

Jakob kom tøvende. Kvinden knælede foran dem, og de bøjede deres Hoveder mod hende. »Mor,« sukkede Marie tryg.

Da hun løftede Hovedet, var der lyst foran dem. Der var ingen.

»Mor er gaaet,« sagde hun, »det var Mor.«

»Jeg kunde godt huske hende.«

»Det tror jeg ikke, Jakob. Du var saa lille dengang.«

De gik drømmende videre. Jakob begyndte at blive træt. Da de kom gennem Lunden, stod de og saa ned over den klare Sø. Fogedens Mark gik helt ned til Vandet.

»Se, Jakob, hvor der er mange Mennesker!«

»Ih ja! Men der er jo ingen Børn?«

»Det gør da ikke noget.«

»Hvorfor er der ingen Børn?«

(Fortsættes).

ZEIT

Freie Presse
grüner Montag

Die Freie Gewerkschaft

Zeitung des Freien Deutschen Gewerkschaftsbundes

Preis Groß-Berlin 10 Pf.
Auswärts 15 Pf.

DEUTSCHEN UNION DEUTSCHLANDS
1. MAI 1946

PREIS 10 PFENNIG
AUSWAERTS 15 PF.

Nr. 110

Samstag, 12. Mai 1946

2. Jahrgang

2. JAHRGANG / NUMMER 42

EINE AMERIKANISCHE ZEITUNG FÜR DIE DEUTSCHE BEVÖLKERUNG

27. MAI 1946

PREIS 20 PFENNIG

DIE NEUE ZEITUNG

OURNALISTER PRÆGER

s Aviser

men Tonen er stort set den gode gamle

M - HANSEN

Tyskerne derigennem kan gøre noget for at skubbe Ansvaret fra sig. Det er som bekendt ikke Tyskernes, men de Allieredes Skyld, at Tyskerne nu har det skidt, og det er de Allierede, der har Ansvaret for, at Tyskerne skal have nok at spise igen. Det kan man ikke sige eller skrive ud, men man kan mene det, og Tyskerne forstår da dette som paa andre Punkter i fremragende Grad en Kunst at skubbe Ansvaret fra sig. Baade Nürnbergprocessen, talrige andre Processer og Tyskernes Holdning til Livet i Almindelighed viser klart, at Ansvar for Tyskerne er et af Vorherres mest upopulære Paafund.

Nyheder udefra er i det hele taget Genstand for stor mærksomhed i Tyskland. Efter tretten Aars tvungen videnhed om Udviklingen i Verden er det ikke mærkeligt, at der hos Tyskerne er opsamlet et kolossalt Behov for at faa Nysgerrigheden i denne Retning tilfredsstillet, og selv om Tyskerne i Almindelighed er udmærket klar over, at de er Genstand for hadefulde Følelser i det meste af Verden, kan de ved at følge med i Nyhederne udefra alligevel sig ind i den Tro, at de alligevel har Kontakt med verden og hører den til. Navnlig Nyheder om, at det ogsaa gaar daarlignt andre Steder end i Tyskland, er

ganske populære — det er for talrige Tyskere en Trøst i Nøden, at England, som de siger, »jo i Virkeligheden ogsaa har tabt denne Krig.« Men mest af alt interesserer dog Bladene sig for Meddelelser, der direkte eller indirekte viser Uenighed mellem de Allierede, og derfor er de forskellige internationale Konferencer sikre paa at blive omtalt paa en god Plads i de tyske Aviser. Jo mere uenige de Allierede er, des bedre kan Tyskerne synes: saa er de andre altsaa alligevel ikke saa meget bedre end vi, som de siger, eller: saa var vor Krig mod Sovjetunionen altsaa alligevel berettiget.

Der findes jo endda mange Tyskere, som er naive nok til at tro, at en eventuel Krig mellem de vestligallierede og Sovjetunionen skulde kunne give Tyskland dets Plads i Solen igen.

Kritik af de Allierede forbudt — men alligevel.

Det er vist ikke overdrevent at sige, at de tyske Aviser inden for Mulighedernes Grænse puster lidt til Ilden for at bidrage til at forøge Uenigheden mellem de Allierede, men naar de interesserer sig saa meget for denne Side af det storpolitiske Liv, skyldes det utvivlsomt ogsaa, at det er en af de Veje, der staar dem aabne for at kritisere de Allierede, hvilket principielt er dem forbudt. Trods dette Forbud finder man iøvrigt i berlinske Aviser ofte en temmelig skrap Kritik af enkelte Allierede Magter.

Censuren, som mangler Arbejdskraft, kan ikke opdage alt i Tide, og desuden er den en-

DER KURIER

Die Berliner Abendzeitung

„Der Kurier“ erscheint täglich außer Sonntagen, Abends um 7 Uhr bei Lieferung durch Postamt des Reichs, durch die Post 4 Mark monatlich, 46 Pf. Postgebühren, dazu 12 Pf. Beleggeld

Verlag und Redaktion: Berlin NW, Fritschendörfer Straße 1, Postfach: Sammelnummer: 40180 bis 40184, Postfachnummer: Berlin 857

Nr. 78 / 2. Jahrgang

Berlin, Donnerstag, 16. Mai 1946

Preis 15 Pfennig
Auswärts 20 Pf.

ET SKRIG FRA HELVEDE

Hvornaar vil det tyske Folk forstaa, hvad jeg har gjort for det?
Der Tagesspiegel 8./5.—46.

kelte Sektors Censur ofte ret lemfædig over for Kritik, som et tysk Blad under dens Domæne vil fremsætte over for en anden af de allierede Magter. Af og til foregaar der ligefrem i de tyske Aviser en Art Pressediskussion mellem de Allierede Magter om Konfliktemner. Inden for allierede Kredse har man ofte drøftet, om der egentlig var nogen Grund til at søge at skjule for Tyskerne, at de Allierede kan være uenige om mange Ting. Kritikere af dette Forsøg henviser dels til, at det jo ikke kan skjules for Tyskerne alligevel, dels til, at Tyskerne netop har godt af at se, hvorledes demokratiske Magters Repræsentanter kan sætte sig omkring et Bord og forhandle og forhandle, indtil de finder en Udvej af de sværeste Problemer.

Angsten for Tysklands Sønderdeling.

Den almindelige tyske Glæde over Uenigheder mellem de Allierede er ret uforstaaelig paa Baggrund af et andet Hovedproblem i den tyske Presse: Tysklands Skæbne. Man kunde ganske vist tænke sig, at tyske Politikere ved at spille paa Uenigheden mellem de Allierede kunde skabe Tyskland en bedre Skæbne, end det ellers vilde faa, men af mange Grunde er det overvejende sandsynligt, at det vil gaa Tyskland værre, jo vanskeligere det bliver at naa til Enighed mellem de Allierede. Den almindelige Angst for, at Tyskland skal

blive varigt sønderdelt, kommer stærkt til Udtryk i den tyske Presse. I Almindelighed bringer den ingen Kritik eller Kommentarer til de Allieredes Foranstaltninger over for Tyskland eller deres Planer, men i den senere Tid har Aviserne offentliggjort en lang Række Artikler om, hvor umuligt det vil være at bevare Tysklands Inddeling i Zoner, hvor skæbnesvangert det vil være for Europa — de argumenterer nemlig stadig med hele Europa som Baggrund ligesom under Krigen — om Skillelinien mellem Øst- og Vesttyskland fastholdes, som den sandsynligvis gør, og hvordan det vil betyde Tysklands Undergang og dermed ogsaa en stor Fare for Europa, hvis Omraader som Ruhr og Saar tages fra Tyskland.

Hvis Anvendelseshyppigheden for Ordet Demokrati var en Indikator for demokratisk Indstilling, vilde Tyskland være det ideelle Demokrati. Der skrives utallige Artikler om Demokratiet og dets Problemer. De fleste vidner ikke om nogen stor Forstaaelse af, hvad Demokrati er, ofte indrømmes det ogsaa, at Demokrati for mange Tyskere endnu er et Begreb, som først skal tilegnes, og med særlig Iver fastslaaes det gerne, at lige netop den Slags Demokrati, som man har i England eller Amerika, naturligvis ikke vil egne sig for Tyskland, Men Demokrater er de i Tyskland, det slaas fast med Syvtommersøm, baade gennem positive Erklæringer derom og negativt gennem voldsom Fremhævelse af, hvor-

ledes de fleste Tyskere altid har været imod Nazismen — det er vist endnu ikke blevet helt klart for Omverdenen, at det var de Allieredes Skyld, at Nazisterne kom til Magten og beholdt den, deres Statsmænd plejede nemlig Forhandlinger med Hitler og hans Konsorter, og saa kunde Tyskerne da ikke tænke sig, at der var noget galt med disse fine Herrer. I denne Forbindelse er det interessant at se, at Referater fra Nürnbergprocessen indtager mindre Plads i de tyske Blade end f. Eks. i de danske — for det interesserer jo ikke Læserne — men Tendensen i de tyske Referater er som Regel skarp nok imod Processens Anklagede. Det demokratiske Alibi er skam i Orden, og man søger at gøre det endnu bedre ved en ofte livlig og skarp Diskussion mellem Bladene om, hvilke Grupper der i Virkeligheden stod bag det mislykkede Attentat mod Hitler i 1944. Det ser ud til, at alle stod bag denne Attentatbevægelse, men alligevel vil ingen gerne levne nogen anden Gruppe ret megen Ære for Medvirken.

Tonen er den gode gamle.

Alt i alt kan man sige, at den tyske Presse er væsentligt mere oplysende end tidligere, men at den til Gengæld kun virker opdragende gennem den virkelige Oplysning. Noget aandeligt Førerskab for den forvirrede tyske Befolkning kan den foreløbig ikke præstere. Dertil er Tonen i den alt for meget den gode gamle. Det er en Fordel, at flere forskellige Synspunkter nu kan gøre sig gældende ved Siden af hinanden, men da de praktisk talt altid bliver udtrykt i et voldsomt og ordrigt Sprog, som minder paafaldende om noget, man har hørt før, bidrager de næppe særlig meget til at lære de storhedsdrømmende Tyskere at tænke nøgternt om politiske og menneskelige Ting — Ausradierung er naturligvis en effektiv Kur for anderledetænkende, men som Program for et Parti i Forhold til alle andre Partier er den jo lidt tvivlsom i demokratisk Henseende.

Tyskerne elsker Fraser.

Selv om de tyske Blade har faaet nye Navne og Demokrati paa Programmet, ligner de i Udseende, Opbygning og Skrivemaade i høj Grad Nazitidens. Det er ikke nogen dybtgaaende Revolution, der er sket med den tyske Presse. Man maa iøvrigt indrømme, at det ikke vilde være let at gennemføre en saadan Revolution. Med Hensyn til Udseendet, som i hvert Fald for en dansk Læser virker meget kedeligt, vilde allerede tekniske Vanskeligheder sikkert stille sig hindrende i Vejen for større Forandringer for Tiden — man maa simpelthen klare sig saa godt som muligt igennem med den Del af de gamle Maskiner o. s. v., der er

(Fortsættes Side 12)

FULD BESKÆFTIGELSE

Af
VIGGO KAMPMANN

Amerikas skrivende Handelsminister.

Det hænder ikke tit i Danmark, at Landets Ministre ved Udgivelsen af Bøger tager Del i Diskussionen om Fremtidens økonomiske og politiske Problemer. Almindeligvis er danske Ministre for travlt optaget af Dagens Gerning og iøvrigt ikke særligt interesserede i for tidligt at tage Stilling til Fremtidens Tvivlsspørgsmaal. Maaske gælder det samme i U. S. A.; men saa er den nuværende amerikanske Handelsminister Henry A. Wallace den Undtagelse, som bekræfter Regelen. I Overgangsaaet fra Krig til Fred har han nemlig udgivet en Bog med den betegnende Titel: Sixty Million Jobs, hvori han undersøger Mulighederne for at skaffe fuld Beskæftigelse i U. S. A.

Bogen er værd at stifte Bekendtskab med baade paa Grund af dens Forfatters Position, og fordi Spørgsmaalet om, hvorvidt det vil lykkes U. S. A. at komme igennem den næste halve Snes Aar uden en Arbejdsløshedskrise, vil faa en afgørende politisk og økonomisk Betydning for den øvrige Verden. Økonomisk skal det vise sig, om Beskæftigelsesproblemet paa noget længere Sigt kan løses i et kapitalistisk Samfund, og om det frie Initiativ indenfor Verdens rigeste Nation kan skabe trygge og stabile Kaar for alle Samfundsborgerne. Lykkes dette, vil Resultatet sikkert faa stor Betydning for den politiske Udvikling i Udlandet, og lykkes det ikke, maa en skærpet politisk Kamp ventes i selve U. S. A.

60 Mill. i Arbejde i 40 Mill.

Timer om Ugen.

Ved fuld Beskæftigelse forstaaer Wallace 60 Millioner Mand i Arbejde i 40 Timer om Ugen og en Nationalindkomst paa 200 Milliarder Dollars. Ved Unionens Indtræden i Krigen, hvor Rustningerne havde været i Gang i et Par Aar, var 56 Millioner i Arbejde og i 1944 var Tallet steget til 63 Millioner. I Forhold hertil ser de 60 Millioner ikke ud af saa meget; men for det første er de væbnede Styrker medtaget i begge Tal, og medens der kun regnes med ca. 2½ Million Mand i Aarene efter Krigen, har Tallet vel været det tre—firedobbelte under Krigen, men til Gengæld har den ugentlige Arbejdstid ogsaa været meget højere under Krigen. For det an-

det var Beskæftigelsen før Krigen meget lavere. I Højkonjunkturaaret 1929, hvor Folketallet dog ogsaa var en Del lavere, var

saaledes kun 46 Millioner i Arbejde og i Kriseaaet 1932 kun 38 Millioner. Ialt tabtes ved Arbejdsløshed fra 1929 til 1941, 88 Millioner Arbejdsaar eller ca. 7 Millioner om Aaret, svarende til ca. 15 pCt. af den arbejdsduelige Befolkning.

Nationalindkomsten var i 1929 ca. 100 Milliarder Dollars og har under Krigen ligget imellem 160 og 200 Milliarder Dollars. Tabet ved Arbejdsløsheden i 30'erne beregnes til 350 Milliarder Dollars. For denne Sum kunde bygges 70 Millioner Hjem eller tre Gange saa mange, som er nødvendige for at udrydde alle Slumkvarterer i U. S. A. Beløbet er ogsaa større end Statsgælden ved Krigens Ophør. Betydningen af fuld Beskæftigelse kan ogsaa anskueliggøres ved, at efter Krigen vil 40 Millioner Arbejdere kunne producere samme Mængde Varer og Tjenesteydelser, som blev brugt i hele U. S. A. i 1940. Hvordan skal Resten da beskæftiges?

Hospitaller o. lign., Hjælp til den lille Bedrift.

Først peges paa en Række store Opgaver med Forbedringer af Skoler, Hospitaller og Boliger. Her skal kun nævnes det overraskende, at en Fjerdedel af de 37 Millioner Boliger i U. S. A. betegnes som kassable og en anden Fjerdedel for kun anvendelige efter gennemgribende Reparationer og Forbedringer. Endvidere regnes med, at yderligere 3 Millioner vil blive uanvendelige i de kommende 10 Aar, og at der i samme Periode vil kræves 6 Millioner nye Boliger paa Grund af Befolkningstilvæksten. Hvis Hospitalsforholdene blot skal bringes paa Niveau med f. Eks. danske Forhold, kræves et Hospitalsbyggeri paa ca. 400.000 Senge. Dernæst nævnes Flodreguleringer, Afvandringsarbejder, Skovarbejder, hvorunder bl. a. Bygning af Feriehjem og Anlæg af Lejrpladser, og Elektrificering af Landbruget. I Dag findes 6 Millioner Landbohjem uden Elektricitet. Meget af dette er jo ikke nyt for danske Øren, naar bortses fra Tallenes Størrelse.

Indenfor Erhvervslivet foreslaar Wallace, at Regeringen ligesom under Krigen skal fortsætte med at gaa i Spidsen for det videnskabelige og tekniske Undersøgesarbejde og stille Resultaterne til

i USA

Raadighed for alle Erhvervsdrivende. I Aarene før Krigen skete dette allerede for Landbrugets Vedkommende, og Wallace ønsker i det hele taget at støtte den lille Bedrift overfor de store Monopoler.

Specielt nævnes de store Beskæftigelsesmuligheder, der vil være forbundet med at bringe Sydstaten paa Niveau med det øvrige

Land i industriel Henseende.

Endelig vil Wallace delagtiggøre den øvrige Verden i den industrielle Revolutions Goder. Det paapeges med Rette, at Størstedelen af Verdens 2 Milliarder Mennesker særlig i Asien og Afrika, men ogsaa i Mellem- og Sydamerika samt Sydeuropa, endnu har en meget lav Levefod hovedsagelig baseret paa en nødtørftig Landbrugs- og Industriproduktion uden Anvendelse af megen Maskinkraft. Udviklingen skal foregaa ved demokratiske og fredelige Midler og i Samarbejde med Folkeslagene, ikke ved Dollars-Diplomati, men ved at skabe en højere Levestandard for Hundrede Millioner af Folk. Bortset fra Striden om, hvorledes en saadan Ekspansion skal betegnes, vil den nødvendiggøre en fuldstændig Omlægning af Amerikas hidtidige Handelspolitik, og dette er Wallace ogsaa klar over; saa maa man jo blot haabe, at han ogsaa kan overbevise sine Kolleger derom.

Det private Initiativ stimuleret af en aktiv Finanspolitik.

Spørger man nu, hvordan hele denne Produktionsforøgelse skal blive sat i Gang, giver Bogen ikke mange Svar. Hvert Aar skal fremsættes et nationalt Budget paa Grundlag af den forventede Beskæftigelse, og den budgetterede Produktion skal fordeles paa Forbrug, Kapitalanlæg og offentlig Virksomhed. Hvis det saa ikke ser ud til, at det private Initiativ vil kunne klare Opgaven, skal Præsidenten foreslaa stimulerende Forholdsregler og om nødvendigt øget offentlig Virksomhed. Programmet er altsaa privat Foretagsomhed stimuleret af Krediteksponering og Stattelempelser og eventuelt støttet af offentlige Arbejder i videste Forstand. Programmet virker noget blodfattigt, men Forfatterens første Opgave har øjensynlig været at vække Læserens Interesse for Nødvendigheden af at skabe fuld Beskæftigelse. Det paalægges derefter Præsidenten og Kongressen samt Eksperteserne at udarbejde de videre Detaljer.

Planlægning uden Planøkonomi.

Wallace er som næsten alle Amerikanere en varm Tilhænger af det private Initiativ; men han er klar over, at saafremt det private Initiativ skal betyde

regelmæssige gode og daarlige Tider med fra 1 til 20 Millioner arbejdsløse, saa vil det private Initiativ ikke faa nogen lang Levetid i U. S. A. efter Krigens Ophør. Hvis Alternativet skal være Plan-økonomi, der for Wallace er ensbetydende med Ophævelsen af en Række Frihedsgoder, vil dette imidlertid skabe en voldsom politisk Kamp i U. S. A. Wallaces Problem er derfor det samme som Beveridges: at skabe fuld Beskæftigelse i et frit Samfund. Løsningen følger ogsaa de samme Linier, selv om Wallace ikke tør gaa saa langt som Beveridge, der f. Eks. paa visse Omraader vil gaa med til Indskrænkninger i den private Ejendomsret, saafremt dette vil vise sig nødvendigt for at skabe fuld Beskæftigelse.

I en tidligere Omtale af Beveridges Bog om samme Emne (F. D. Nr. 10,

13/7 45) er udtalt Tvivl om, hvorvidt den deri fremsatte økonomisk-teoretiske Løsning af Beskæftigelsesproblemet vil kunne garantere rent politisk. Wallace mener at kunne naa Maalet uden Plan-økonomi, uden ødelæggende Inflation og uden et ubalanceret Budget, som vil ødelægge den nationale Økonomi. Det sidste kan maaske tænkes, men der staar ikke et Ord i Bogen om, hvordan f. Eks. Løn og Priser skal reguleres, blot at de skal være tilstrækkelige til at sikre en Minimumslevetid for Arbejderne og Landbrugerne. Det er vel heller ikke Meningen, at Reguleringen skal finde Sted, men kan det undgaas, hvis der uden Inflation skal skabes fuld Beskæftigelse i det kapitalistiske Samfund?

Om U. S. A. vil slaa ind paa en Politik efter de i Bogen anbefalede Linier, er ikke godt at vide. Vanskelighederne

ligger jo endnu nogle Aar forude, og den nye Præsident synes i høj Grad, som de fleste andre Politikere at holde sig til Dagens Problemer. Det er i denne Forbindelse interessant at tænke paa, at Wallace kunde være blevet Præsident efter Roosevelt, da han efter i nogle Aar at have været Landbrugsminister i dennes første Kabinet blev Vicepræsident. Da Vicepræsidentens Stilling paa Grund af Roosevelts Alder og Svagelighed blev mere betydningsfuld, blev Wallace imidlertid af de mere konservative Sydstatsdemokrater vraget til Fordel for Truman. Nu er han en af de sidste af Roosevelts Mænd i Trumans Kabinet, og den forsigtige Tone i Bogen staar maaske netop i Forbindelse med Ønsket om, uden at støde an, at overbevise de nye Kolleger om Regeringens Ansvar i Beskæftigesspørgsmaalet.

TYSKLANDS AVISER (fortsat fra Side 10)

blevet tilbage efter Bombardementerne, nye kan ikke faas. Og med Hensyn til Skrivemaaden tror de fleste tyske Bladfolk stadig — og maaske med Rette — at tyske Læsere synes bedst om en meterlang Artikel, hvis første halve Meter er opfyldt af intetsigende, højskolefilosofiske Ordgyderier, hvorefter man har Chance for midt i Artiklen at opdage, hvad dens Emne egentlig er, for endelig at faa »Filosofi« i Hovedparten af den anden halve Meter igen. Med lidt Energi kan man godt faa en Tysker til at indrømme, at der egentlig ikke siges noget-somhelst paa de trekvart Meter Filosofi i en saadan Artikel, men han vil samtidig sige, at en Artikel i en dansk, engelsk eller amerikansk Avis, der gaar lige løs paa Emnet, er altfor »praktisk«. Og Tyskerne elsker Fraser, vil han tilføje.

Avorlig Mangel paa Journalister.

En alvorlig Mangel paa Journalister var og er den vigtigste Forudsætning, der savnedes, for at en dyberegaaende Revolution af den tyske Presse kunde ske. Gennem tretten Aar er der ikke uddannet virkelige Journalister i Tyskland, og man kan ikke pludselig stampe dem op af Jorden nu. Derfor har man i stor Udstrækning maattet benytte sig af de mindre betydningsfulde Medarbejdere fra Nazibladene, som dog havde lært at bogstavere, omend sjældent at tænke. De mere fremtrædende Nazijournalister som *Erich Schneyder* fra Trans-Ocean og *Dr. Adolf Halfeld* fra Hamburger Fremdenblatt har dog ikke faaet Job ved den nye Presse, selv om de to nævnte Herrer faktisk havde ventet, at Eng-

lænderne og Amerikanerne vilde tage godt imod dem, og ædelmodigt stillede deres Talenter til Disposition for det nye Demokrati. Men andre, der — som en af Chefredaktørerne for den russiske Armes Blad til den tyske Befolkning, »Tägliche Rundschau« udtrykker det — kun har skrevet smaa ubetydelige Beretninger til Nazibladene, betragter man som forholdsvis uskadelige og tager til Takke med dem i Mangel af bedre. Endvidere har en Del pæne Damer og Herrer med Dr.-Titel vundet Indpas i Journalistikken uden andre Forudsætninger end, at de synes, det er interessant at faa noget at vide, og i disse ubehagelige Tider er man jo nødt til at have et Job. Endelig er enkelte tyske Journalister og Skribenter vendt tilbage fra Landflygtigheden for at medvirke i Pressen. Men Emigranter, der har været længe borte fra deres Land, har naturligvis ikke let ved at faa den umiddelbare Kontakt med Forholdene og Forstaaelse af Nederlagets Mennesker, som er nødvendig for den mest virksomhedsfulde journalistiske Indsats. Det er heller ikke alle Emigranter, der vil vende tilbage. Forfatteren *Eric Maria Remarque* har saaledes for ganske nyligt erhvervet amerikansk Statsborgerskab, saa han tænker aabenbart ikke paa at komme hjem for at være med til at vejlede sit Folk gennem en uhyre vanskelig Periode mod et fjernt og uforstaaet Maal. De allierede Militærmyndigheder har nu oprettet forskellige Journalistkursus, hvor de søger at give nye Journalistspirer en vis Uddannelse. Men et saadant Kursus kan naturligvis ikke give noget Menneske den Verdenserfaring, som er saa vigtig for en virkelig Journalist, men som tyske Journalister for Tiden af gode Grunde i høj Grad er afskaaret fra at erhverve sig gennem Rejser til andre Lande.

Aage Hjelm-Hansen.

Klar til Kamp

Allan Michie: Klar til Kamp. Anonym Oversættelse. 162 Sider. Kr. 6,25. (Branner).

Et Dusin friske og nøgterne Skildringer af unge Menneskers store Indsats i Kampen mod Fascisme og Nazisme. En new-zealandsk Menig fortæller om Kampene paa Kreta, hvor tyske Landgangstropper anvendte saarede Fanger som Skjold. En britisk Kaptajn om Kamp i Ørkenen, der minder om et stort Sølslag: man kan se Fjenden en Snes Kilometer borte og manøvrerer Kampvognene i Stilling som Krigsskibe. Løjtnant Tom Hackney fortæller med en velgørende Tone af Menneskelighed og Humor om et Dagangreb paa den Vichy-franske Vaabenfabrik Le Creusot. Maskinerne gik saa lavt ind over Frankrig, at Heste og Stude for Plovene løb løbsk; men Bønderne lod Dyrene løbe for at vinke Velkommen til de britiske Bombere.

Bogens Redaktør, Allan Michie, giver en meget spændende Beretning om Felttoget i Abessinien, hvor 30.000 Briter besjærede 300.000 Italienerne i »Verdens vanskeligste Terræn«. En Løjtnant i R.A.F. taler roligt om de elleve Dage, han og hans fem Kammerater drev om i en Gummibaad paa Middelhavet.

En Trykfejl paa Side 77: det var 10. Juni 1940, ikke 41, Mussolini erklærede Frankrig og England Krig.

I Bogen gengives et smukt Afskedsbrev fra en dødsdømt hollandsk 22-aarig Frihedskæmper, der siger Farvel til sine Forældre: »Sig ikke: Livet kan ikke længere være en Glæde for os, naar du er borte. — Thi jeg gav jo mit Liv for mit Land, ganske som saa mange andre gør det i denne Tid. Giv mig et fast Haandtryk. Guds Vilje ske!«

Skulde de lidt ældre være »trætte af at læse om Krigen«, og vil de være bekendt at tilstaa det, saa giv denne Bog til de helt unge. De vil faa noget ud af den.

B. R.

AMERIKA IDAG

»Amerika idag. Nogle Rejsebrev
1945« af Merete og C. A. Bodelsen
(J. H. Schultz, 106 S., 5,75 Kr.).

Netop nu, ved Afslutningen af den anden Verdenskrig, er U. S. A. ved at gøre sig gældende som Verdens førende Stormagt. Før Krigen 1914-18 var Amerika Fremtidens Land. Krigen gav det en ny Placering og reducerede samtidig dets farligste Konkurrenter; men den Isolationsisme, der sejrede efter Wilsons Fiasko i Versailles, berøvede det i nogen Grad Sejrens Frugter, dets politiske Indflydelse kom ikke til at svare til dets økonomiske. Den Fejl har Roosevelt og Truman ikke gjort om, og vi vil alle i de kommende Aar faa U.S.A.s overvældende Magt at føle, baade naar vi kommer som Laansøgere, og naar vi prøver at gøre vor Stemme gældende i De forenede Nationer. Hvad enten vi nu kan lide denne Amerikas voldsomme Indflydelse eller ikke, saa bliver det dog aldeles nødvendigt for os at være orienteret om, hvad der foregaar derovre. Merete og C. A. Bodelsen var blandt de allerførste, der efter Krigens Afslutning kom til Amerika som Korrespondenter for Berlingske Tidende.

Som naturligt er for Korrespondancer, der er skrevet ved Krigens Afslutning, faar Krigen og Freden deres egne Kapitler, ligesom det af Forholdene fremkaldte Boligproblem og det skærpede Negerspørgsmaal faar deres særlige Behandling af Merete Bodelsen. Disse Af-snit indeholder meget, som er nyt og betydningsfuldt.

Midterpartiet og Tyngdepunktet i det lille Skrift udgøres af et Kapitel, hvori Prof. Bodelsen giver en Karakteristik af Amerikanerne. Den er egnet til at ramme en Pæl gennem visse almindelige Fordomme. »Det var slaende og imponerende, hvor sjældent man traf noget, der lignede et Forsøg paa at luften en national Stolthed over Landets Indsats i Verdenskrigen, som dog vilde have været yderst berettiget,« hedder det saaledes et Sted.

De mere tilfældige personlige Iagttagelser bliver saa uddybet ved at sættes i Relation til den nationale Ideologi, som den udformes i Grundprincipperne *Demokrati* og *Liberalsme*, thi, som Forfatteren rigtigt bemærker, »Amerika indtager en Særstilling mellem Nationerne derved, at det besidder en national Ideologi, som ikke bestaar af en Række mer eller mindre ubevidste eller underbevid-

ste Forestillinger, men som stadig defineres og dyrkes ganske bevidst.«

Den amerikanske Forfatning er, paa peges det, stadigvæk præget af, at den er blevet til i det 18. Aarh. Dengang var den et Forbillede for Verden, nu er den en noget forældet Model, som der skal særligt Tag til at manipulere, hvad der maaske nok hænger sammen med den udbredte politiske Korruption, som allerede Topsøe for 75 Aar siden havde et saa skarpt Blik for, og som Bodelsen en Smule for optimistisk mener er ved at forsvinde. Hvad med Edwin Pauley-Af-færen?

Ægteparret Bodelsens Rejsebog giver et lille Indblik i det Amerika, der stod paa Overgangen mellem Krig og Fred, en Introduktion efter fem Aars Afspærring. Det kan ikke stærkt nok betones, at det er af største Betydning for os at følge Begivenhederne i Amerika og være vel informeret. Endnu har vor Presse ikke indset den uomgængelige Vigtighed af at have faste Korrespondenter derovre. Maatte den bodelsenske Bog blive efterfulgt af bindsvære Værker ladet med Stof. Og maa vi saa bede om at faa en Lærestol i Amerikansk ved Universitetet, besat af en Amerikaner og med amerikanske Samfundsforhold som Hovedemne.
P. P. R.

Stop Uroen om Grænsen ved en Folkeudveksling.

UNDER den nu meget livlige Diskussion om Grænsen underer det mig stadig, at den nærliggende Idé, at foretage en Folkeudveksling mellem det tyske Mindretal i Nordslesvig og det danske i Sydslesvig, overhovedet ikke er kommet paa Tale.

Det synes jo heldigvis, at de vigtigste Partier, trods Antydninger fra højere Steder, holder Linien klar i det slesvigske Spørgsmaal og har bibeholdt den gamle N. P. Hanssenske Indstilling, at den nuværende Grænse maa være fast, og at vi ikke paa Grundlag af en øjeblikkelig Konjunktur og en »Blut und Boden« Teori med dansk Fortegn skal prøve at indlemme store Distrikter befolket med Elementer, der slet ikke passer i et demokratisk Danmark.

Men hvorfor ikke tage Skridtet fuldt ud? En stor Del af det tyske Mindretal i Danmark har i de sidste Aar vist en Indstilling, der i højeste Grad gør dem fortjent til at miste deres danske Statsborgerret; lad os faa dem udvekslet med de danske Syd for Grænsen, der maatte ønske at komme til Danmark, og som siden 1920 kan paavise en dansk og demokratisk Indstilling. De danske Syd for Grænsen, der sidder dette Tilbud overhørig, har taget deres Standpunkt til Danmark og bør ikke mere paaregne sig en Støtte fra dansk Side som nationalt Mindretal i Tyskland, men indtill sig paa en Assimilation i den Stat, de selv har valgt at forblive i. De Ty-

skere i Nordslesvig, der altid har opført sig som loyale danske Statsborgere og af den Grund faar Lov at forblive i Danmark, hvis de ønsker det, vil antagelig ogsaa med Tiden fuldstændig assimilere sig i Danmark, hvorved alle Muligheder for fremtidige Grænsedisputer er ude af Verden.
Villum Hansen.

Angaaende »Det positive«.

DESVÆRRE en Uge forsinket ser jeg i Bladets Nr. 11 Side 6 fem Linier, som ikke bør staa uimodsagt. Der staar: »Ogsaa paa et andet Omraade har Kvindene vundet Terræn: den ugifte Kvindes Ret til at blive Moder er blevet fastslaaet fra saa at sige alle Sider indenfor Samfundet.« Jeg gad vide, hvilke Sider indenfor Samfundet, der med hvilken Competence har fastslaaet den Ret! For jeg tror, vi er nogle Hundrede Tusinde, der ikke kan indrømme, at en saa underlig Ret er blevet fastslaaet. Og som rent ud benægter, at Mennesker overhovedet kan fastslaa sligt. Det minder mig om et Tilfælde fra for mange Aar siden, da Pressen bragte den sensationelle Meddelelse, at paa et Møde et Sted i Amerika havde

1500 Deltagere vedtaget, at der ikke gives nogen personlig Djævel! Er der — hvad nogle Hundrede Millioner Mennesker fremdeles tror —, en personlig Gud og en personlig Djævel, tror jeg, at begge er saa temmelig uberrørte af slig menneskelig »Vedtagelse«. Og tilsvarende vil formentlig ske, naar en Haandfuld Mennesker fastslaaer, at den ugifte Kvinde har Ret til at blive Moder. Helt bortset fra, at de Mennesker, der fastslaaer saadan Ret, muligt har glemt, at samme Ret meget nemt kan kollidere med den mere fornuftigt begrundede Ret, at *Barnet* har Ret til *baade* en Moder og en Fader. Vi plejer jo at kalde Danmark et kristent Land, selvom nogles Kristendom ikke synes altfor gennemført. Og saavel efter førkristen som efter kristen Lære og Praksis har det ikke været den ugifte Kvinde tilladt at blive Moder. Og naturligvis ligesaa lidt den ugifte Mand at øve, hvad jeg vil kalde »den forbedrede Fadergerning«. At mange alligevel tillader sig selv saadanne Friheder, beviser intet — fordi Tusinder af Mennesker gaar omkring og stjæler, vil intet fornuftigt Menneske finde paa derudfra at kunne fastslaa,

at det er tilladt at stjæle! Det er en Sammenligning, der absolut ikke halter. — Jeg skal iøvrigt ikke drøfte Tilfældet Norden-toft, der rigeligt har været puset op til endda et tosidet Problem, skønt der i alt Fald fra et kristent Standpunkt overhovedet intet Problem burde være.
J. K. Mogensen.

Troende Mennesker og Opbygning.

MENNESKEHEDEN har Brug for Tro. Som aldrig før trænger Kravet herom sig paa overalt. Det vidner Læge Paul Thygesens Artikel i *Frit Danmark* af 10. Maj tilstrækkelig tydeligt om.

Troen paa Opbygning. Som Millioner af Mennesker har troet paa Hitler — for man maa vel kunne gaa ud fra, at de ikke gør det mere efter at have set, hvorledes primitivt Magtbegær har ført hele Nationen ud i den yderste Nød. — Som Millioner af Mennesker tror paa Muhammed, Buddha, Kristus, Stalin med flere, maa Troen paa Opbygning blive hele Menneskehedens Samlingspunkt. Som vi selv ønsker vor Tro respekteret, maa vi lære ogsaa at respektere andres paa forskellige Omraader. Men Tro paa Opbygning maa præge vort daglige Arbejde i det smaa som i det store, hele Menneskehedens Arbejde, saa det dybe Saar, der er tilføjet en Verdensdel gennem 6 Aars Ødelæggelser af hidtil ukendt Omfang, kan blive lægt hurtigst muligt og Gentagelser kan forebygges.

Jeg tror paa Opbygning!
En Abonnent.

FD *Kronik*

Filmkronik.

»Englands Sønner« contra »Vi kommer i Nat«. — En gammel-dags Film og en moderne.

Der gaar for Øjeblikket i København to Film, der ved Sammenligning uvilkaarligt udløser visse Tanker. Den ene er en amerikansk Reprise fra Trediverne, »Englands Sønner«, den anden en helt ny fransk Film om Maquisen, »Vi kommer i Nat«. Begge Film har enorm Tilstømning, hvilket fortæller en hel Del om Publikums Psykologi. Tendensen og Mentaliteten er nemlig vidt forskellig i de to Film. Den amerikanske er en Forherligelse af en Haandfuld Mennesker, der undertrykker et farvet og, som det fremgaar af Filmen, laverestaaende Folk. Den franske er en Skildring af et Folks Kamp mod sine Undertrykkere, Nazisterne. »Englands Sønner« er imperialistisk Propaganda. Det er rette Rygge, Soldaterpligt og en-Ordre-er-en-Ordre-Mentaliteten, der gennemsyrrer denne Film. Den har meget faa menneskelige Træk. Mon ikke det er at give et noget skævt Billede af England at sætte denne Film paa Plakaten *nu?* Verdenskrig Nr. 2 har forandret meget, ogsaa i England. I over to Maaneder har »Englands Sønner« imidlertid gaaet for fulde Huse paa et københavnsk Strøgteater nøjagtig som for ti Aar siden, da den første Gang opførtes herhjemme. Forklaringen er nok den, at blot aandeløs Spænding og Yndlingsstjernerne er til Stede, undlader Publikum helt at tænke nærmere over Tendens og Mentalitet.

Der tales saa meget om, at de russiske Film er grove i deres Propaganda. I Virkeligheden er Ermlers »Partisankvinden« og Rooms »Menneske 217« ærlige og sande. Et lidenskabeligt Had strømmer ud af dem, de pynter sig ikke med udvendig Spænding eller tilsyneladende ædle Følelser,

det er Had, Had og atter Had, det er Had imod Tyskerne, Had mod Fjenden, Had mod Undertrykkerne, saa maa man kunne lide det eller ej, men man maa — og vi herhjemme skulde dog ikke savne Forudsætninger for det — forstaa det. Baade disse russiske Film og den franske Maquis-Film »Vi kommer i Nat« viser en Ændring i Filmstilen, en Ændring, som Krigen har bevirket. Det nye er en Stræben bort fra den udvendige Realisme hen imod en dybere og mere følelsesbetonet. Tingene, Menneskene, Ordene og Billederne skaber menneskelige Følelser af et digterisk Format, der helt har forladt det naturalistiske Grundlag. Skaberen af »Vi kommer i Nat«, Raymond Bernard, er en af fransk Films Veteraner. Han har bl. a. skabt den mesterlige pacifistiske Film »Trækorsene«, der blev opført herhjemme i 1935. I mange Aar har han, træt af den korrupte Filmverden, afholdt sig fra at indspille nogen Film, men et Tilbud om at iscenesætte en Film om den franske Modstandsbevægelse lokkede ham frem igen.

»Vi kommer i Nat« er ikke nogen absolut vellykket Film, men har Momenter af stor og sjælden filmkunstnerisk Værdi. Den giver ikke noget fyldestgørende Billede af den franske Modstandskamp, dertil er det for meget en sensationspræget story. Men med dette Forbehold er Ideen straalende: nogle Frihedskæmpere skjuler sig paa et Sindssygehospital og gribes til sidst af Psykose, saa de ikke ved, om de er gale eller normale. Scenen, hvor en af dem gaar amok og spiller og reciterer en Dødssymfoni ved Flygelet, er betagende i al sin hysteriske Galskab. Rammende og træfsikker er Skildringen af Tyskernes Razzia paa Anstalten, hvor de ironisk er skildret ligesaa gale som de gale, den afslører simpelthen Nazismen som en Sindssyge. Raymond Bernard spiller behænderigt paa Miliøet. De tilsyneladende sindssyge Repliker faar en Dobbeltbundethed, der giver dem Perspektiv.

Sjældent har man paa Film hørt en Dialog, der i den Grad som her understøtter Billedernes Symbolik og Association. Michel Simon har givet en af sine bedste Præstationer i denne Film. Han spiller en Gal, der under Publikums højlydte Jubel parodierer Hitler og siger gale Ting, men Ting med en Dybde som hos Rimbaud eller Paul Eluard. Derimod var det en Misforstaaelse at placere Madeleine Sologne i Rollen som Pigen, der bliver forelsket i den tyske Spion (for øvrigt et taabeligt Paafund). Hun ser straalende ud, hendes Vej mod Stjernerne er sikker nok, men hun er iskold. Hendes engleagtige Udseende gjorde Personen, hun skulde fremstille, helt utroværdig. I Scenen, hvor hun bliver sindssyg, anede man kun ganske svagt de store kunstneriske Muligheder, der laa i Stoffet.

Raymond Bernard forstaaer at fortælle sin Historie i Billeder, de var levende og rytmiske i Kompositionen, der var en kraftfuld Brydning mellem Lys og Skygge. Situationerne stod spændt til Bristepunktet og afløste hinanden med en uovertruffen Præcision i den psykologiske Beregning, og alt dette gjorde i Forening med Arthur Honeggers dramatiske Musik Filmen overordentlig spændende — ligesom »Englands Sønner« var det; men der er i »Vi kommer i Nat« en ganske anden Menneskelighed. Den er ikke Udtryk for en stram og udvendig Militarisme, den er ikke spækket med demonstrative Mandfolk, og fremfor alt er den ikke en Beretning om en Haandfuld Herskere, den er en Beretning om en Haandfuld Mennesker, et Udsnit af det franske Folk, der i deres Hjerter bærer en uudslukkelig Kærlighed til Friheden.

Lad os haabe, at et af vore Udlejningsselskaber nu ogsaa vil udsende den dokumentariske Spillefilm om Maquisens Jernbanesabotage, »Slaget om Skinnerne« — en Film, der er blevet berømmet Verden over.

Albert Mertz.

UDENRIGS-KRONIK

Det uventede.

Den øjeblikkelige Epokes to vigtigste Begivenheder: Atombombe-Eksperimentet over Bikini-Lagunen og de fire store Udenrigsministres Møde i Paris forløb nogenlunde modsat Verdensopinionens overvejende Forventninger. Det er i sig selv en frapperende Kommentar til Usikkerheden i alle storpolitiske Profetier.

Forløb de bedre eller dårligere end ventet?

For Pariser-Mødets vedkommende kan der næppe være nogen Tvivl om Dommen. Det var en kolossal Lettelse, at man dog til Slut naaede frem til Kompromiser, der gjorde det muligt at sammenkalde den større Fredskonference til den 29. i denne Maaned. Det definitive Brud var der altsaa ingen, der ønskede. Der er lang Vej endnu, naturligvis, og der vil komme nye Kriser, men det afgørende er, at en Tillid er skabt, en Tillid til, at der hen over alle Modsætninger og Konflikter er en Vilje til at komme overens. Dette skulde gøre det muligt at betragte kommende Uoverensstemmelser i en roligere Atmosfære. Og Atmosfæren er efterhaanden det vigtigste i den store Politik. Hvorvidt de Fredsordninger, de fire Store er blevet enige om, er de objektivt set bedste, ligger uden for Diskussionens Muligheder nu. Der er i Dag, som i Fremtiden kun det at sige om dem, at det nu var dem, det overhovedet var praktisk muligt at naa til Enighed om, da Beslutningerne skulde træffes.

Atombombens Eksplosion forløb som Eksplosion givetvis dårligere end ventet. Der var ventet eksplosive Resultater lige fra hele Jordklodens Atomisering til Tilintetgørelsen af den i Lagunen samlede Krigsflaade. Det blev hverken dette eller noget midt imel-

lem, men noget uendelig meget mindre. Kun nogle faa Skibe gik til Grunde, og Bikini-Bomben staar derfor for Verden som en Blindgænger.

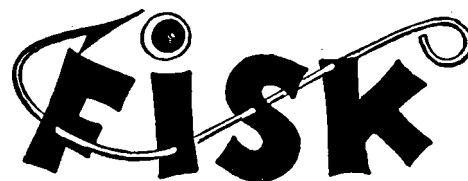
Var dette godt eller daarligt?

Hvis Efterkrigstids-Pessimismen ikke har naaet helt saa store Dimensioner, som de svenske Lyrikere undertiden giver Udtryk for, saa vil Flertallet trods alt anse det for godt, at vor Klode ikke ved denne Lejlighed forsvandt i et Stjerneskud, men ud over dette kan man vist kun dybt beklage, at Atombomben ikke forvoldte større Ravage, end den gjorde. For der er vel næppe mange andre end nogle meget skibsglade Baadsmænd i den amerikanske Marine, der tror, at Atomkraften ikke er i Stand til at præstere mere, end den gjorde over Stillehavs-lagunen.

Rundt om i Verden er der opstaaet Mistanke om, at der er lavet Fusk med dette Atombombeforsøg. Det er blevet antydnet, at det for den amerikanske Flaade var saa magtpaaliggende, at demonstrere, at deres kære Krigsskibe ikke var blevet forældede, at de ligefrem har arrangeret Eksperimentet saaledes, at det ikke kunde blive noget Fingerpeg i den Retning. Man vægrer sig ved at tro, at disse Antydninger indeholder nogensomhelst Realitet, for det vilde betyde, at De forenede Stater absolut ikke var paa Højde med sit Ansvar som Atombombens Vogter eller som Verdensmagt overhovedet. Det vilde ganske simpelt være en verdenshistorisk Skandale.

Den Ødelæggelsens Styrke, som Atombomben indebærer, maa gøres klar for Verden. Den maa trænge ind i Bevidstheden med den mest overbevisende Styrke.

Kun paa den Maade bliver der nogen Udsigt til, at de nye Energiens Trusel og Løfte kan bære Frugt. Kun paa den Maade er der Chance for, at den gamle Utopi om Sikringen af Verdens Fred gaar op for Menneskeheden, ikke som Utopi, men som en Nødvendighed.

FISK

Uhyggeligt!

En lille Episode truede for øvrigt et Øjeblik med helt at ødelægge den særlige Stemning, som Rebildfesten fik. Statsministeren tabte nemlig sine Brillers straks efter, at han var ankommet til Festspladsen. (Berl. Tid. 5/7)

Fantastiske Kong Gustaf!

Medekrogen ramte Kongens venstre Øje og kun ved et lynhurtigt Spring til Siden reddede han sig.

Kongen havde imidlertid Held ved Fangsten. Han fik bl. a. en kæmpemæssig Hummer.

(Berlingske Tidendes Forside 5/7)

Fy da Føj!

Excesserne paa Langelinje!

Pigen paa Skødet og Pilsnere i Hænderne... for blot at afbilde et af de Oprin, som i Aftes udspillede offentligt paa Langelinie. Ansigterne har vi klippet fra for ikke at udstille specielt dette Par. Det hørte langtfra til de værste.

(Billedtekst i Nat.tidende 5/7)

Ortodoxine Brixeline!

Fru Kamilla Mortensen, Ellevænget 7 i Lyngby fortæller:

— Min Far var meget ivrig Socialist, og han havde besluttet, at jeg skulde opkaldes efter de 3 socialdemokratiske Pionerer, Pio, Brix og Geleff. Da jeg saa skulde døbes, arbejdede min Far i Provinsen, og Mor kunde ikke rigtig huske Pios Navn. Men Brix og Geleffs Navne kunde hun huske, og saa fik jeg som Mellemlidende Brixeline og Geleffsine — og hvor har jeg haft Kvaler af disse Navne. Nu er jeg glad for dem — men dengang, nej, dengang kunde jeg ikke lide dem.

(Soc. Dem. 5/7)

3, der kender Pauline!

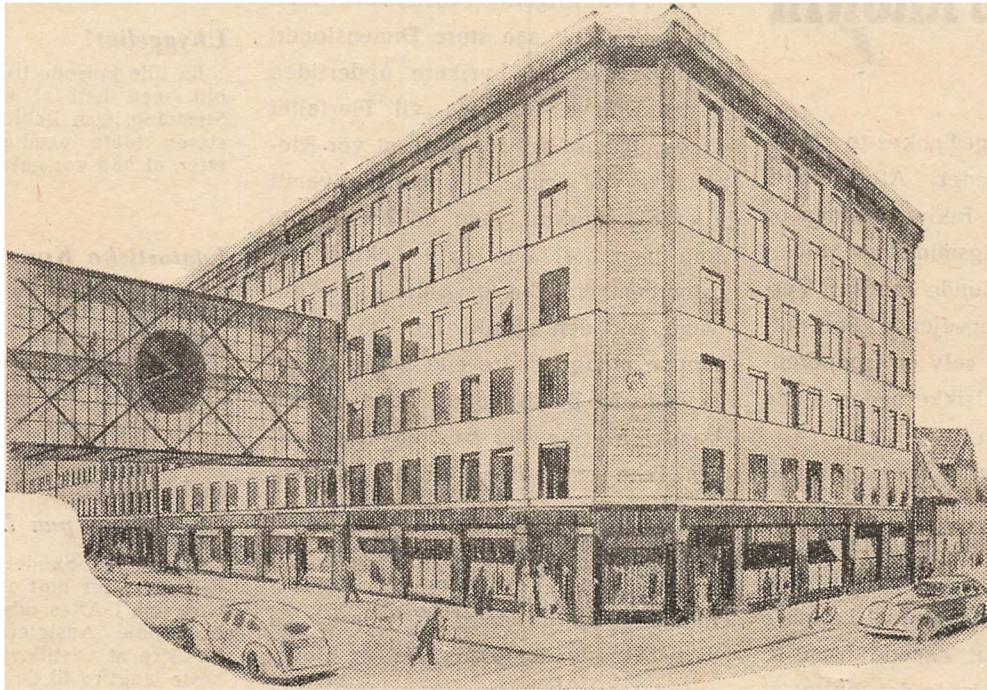
Det er et herligt Imitationsnummer, som for enhver, der kender Pauline Brunius, udmærket kan ses endnu saa længe efter den vellykkede svenske Premiére.

(Soc. Dem. 3/9.)

— — —
 Og han (Karl Gerhard) er den nye Tivoli-Revue's Atombombe, da han gør Entré som den svenske Nationalscene, Dramatens, Chef: Fru Pauline Brunius! Naturligvis er Parodien mest slaaende — ja, direkte chokerende komisk — naar man har set Forbilledet, men selv uden dette, er det et Nummer, som faar Folk til at juble.

(Berl. Tid. 3/7.)

— — —
 For os, der kender Pauline, er Parodien dræbende... bare den Bevægelse, hvormed hun lader Medaillen Litteris et Artibus hoppe paa Plads, er saa djævelsk afslurret, at den alene berettiger hele Nummeret.

MIDT I BYENS HJERTE hæver sig Gutenberghus' moderne Forretningsbygning. Det store Komplex paa ti Etager - otte over Jorden og to under - er forbundet med Virksomhedernes anden Ejendom ved en Bro af Staal og Glas over den nu 16 Meter brede Vognmagergade. I lyse og luftige Lokaler arbejder her Virksomhederne under Egmont H. Petersens Fond.

GUTENBERGHUS

